Meie rahwa keskel liigub paljugi mitmesuguſi tühja jutuſi tontidest ja kodukäijatest, mis ſiin ja ſeal tõeste nähtud peawad olema. Siin tunnistab üks teiſe walet tõeks, ilma et kedagi iſe asja oleks näinud. Suurem osa neist jutudest on ennemuistesed, ehk ebausu pärandused, mis üks kergeusklik teiſele luiſanud, ja ſedawiisi ühe põlwe ſuust teiſe põlwe ſuhu ulatawad. Seſt ep ſe ſiis tuleb, et üks ja ſesama lugu mõnikord kümnes kohas pidi juhtund olema, aga igas kohas ika natuke teiſiti. Küſid ſa jutumehe käeſt, kas tema iſe ial rääkimiſe ſarnaliſt lugu oma ſilmaga oli näinud? ſiis kostab ta enamiſt: „Ei mina kül, aga minu kadund ſuur-iſa ehk onu ja tädi olid meeſt tunnud, kellele lugu nähtawaks ſaanud.“ Kus jutu-juur kadund onude ja tädide haua rünkalt wäljakaswab, ſeal wõid ſa julgeſt tunnistada, et ſelge wale on; ſeal oli igakord kartus luulemiſe wäel arwatud nägemiſt ilmale toonud. Lendawad tulekarwa waranduſe kandjad, mis ſiin ja ſeal katuſe olwiſt ſiſſepugeſid; waimud, mis mahamaetud rahahaukuſi hoidwad; walged kujud, mis kellegi ſurma ette peawad tähendama; ööſiſed laudadewiskamiſed lakkas; mustad kuked, kaſſid, wareſed kiriku-akid ja muud nende ſarnatſed, mis keſkööl ſurnute ligi tuliwad; rändawad kodukäijad ja kuuſe koorteſt kaſukaga maja-tontid, keda peremees ehk perenaine ſalaja olid ſõõtnud: on kõik tühjad waleſünnituſed. — Mõnda peawad — loriſewad rumalad — mõnes majas kambrid ehk tubaſi leitama, kus kedagi rahuliste ei wõi magada, waid ika, kas kujuſi nääb ehk kolinat kuuleb. Kus meie juhtumiſe kombel ühe kodukäija nägijaga koko ſaame, ja asja ſügawamalt läbikuuleme, ſiis leiame igakord, et kõik haritut loodud kombel oli ſündinud. Kõik imelikud tükid oli waatajale luulemiſe wäel kartus loonud. Waimudel ei ole keha ega kuju, mis meie ſilma wõiks paiſta, ſellepäraſt, ſõber! kui kuskil midagi kahtlaſt asja pimedas ſinu ſilma peaks juhtuma: mine aga julgeſt ſelle peale ja ſaſi kahe käega kinni! Wiga ei ole ſeal juures ial karta.



Siin tahame lugejalle paremaks ſeletuſeks mõned tõtelikud juhtumiſed liſaks panna, kelleſt igaüks wõib näha ſaada, mis hõlpſalt inimene iſeennaſt wõib neis asjus peta. Mida kindlamaſt keegi ebausu kütkes ſeiſab, ſeda enam walekujuſi ſaab luulemiſe wägi temale ſünnitama.

Suwel **1797** ſeiſis Preiſi-maal, Mindeni linna ligidal, ühes wanas kuninglikus loſſis üks wäepealik oma ſoldatidega korteris. Ühes teiſes loſſi oſas elas üks kohtuwanem oma perega. Seſinane wanal aeal ehitud hoone oli wäga kindel olnud, kuda lagunend müürid ja tornid ümberringi õue praego tunnistaſid. Tornide ja müüride al olid ſuured keldrid ja pikad urkawiiſi wõlwitud ſalateed, mis risti ja põigite maa al jookſiwad, ja kus wanal waenupäiwil